

[Kristen Amby.]

jo ikke Spor af Socialisme. Det er rigtigt, at Tanker som disse naturligvis kun kan fremsættes ud fra en Forestilling om, at økonomiske Spørgsmaal maa løses efter en samfundsmæssig Indstilling.

Det var noget saadant, det ærede Medlem Hr. Hartvig Frisch udtrykte, da han første Gang talte som sit Partis Ordfører ved Finanslovbehandlingen — jeg tror, det var for to Aar siden —, den Betragtning, som jeg ogsaa gav Tilslutning: det har ikke noget med Socialisme at gøre, at man ønsker Arbejdsspørgsmaalet og andre økonomiske Spørgsmaal løst ud fra en samfundsmæssig Indstilling, ikke Spor af Socialisme. Gud ved, om der er nogen her i Landet, der hyl-der den socialistiske Lære mere. Jeg ved det ikke. Socialdemokraterne gør det i hvert Fald ikke. Ja, jeg vilde ikke sige det, hvis det bare var saadan et Slagord, hvis der ikke var Beviser for, at Socialismen i strikte Forstand, nemlig den Lære, at man skal tilstræbe en Tilstand, hvor Samfundet overtager Produktionsmidlerne — det er jo den egentlige socialistiske Lære —, var opgivet. Jeg forstaaer godt, at den Lære i sin Tid maatte vinde de Tilhængere, de mægtige Skarer af Tilhængere, den gjorde ogsaa blandt Intelligensen i det 19de Aarhundrede. Naar man paa et bestemt Tidspunkt i forrige Aarhundrede mente, at den tekniske og økonomiske Udvikling uimodsigeligt førte til Storbedrift og Storkoncentration af Bedrift og af Kapital og ikke andet, saa maatte det naturligvis give sig Udslag i en økonomisk Doktrin om: Ja vel, men den Dag kommer, da de bliver saa store, at de i og for sig slet ikke er private Bedrifter mere, de likviderer sig selv, Samfundet overtager dem. Det kan jeg godt forstaa, og jeg vil ogsaa sige, at hvis den tekniske og økonomiske Udvikling var en saadan, var af en saadan entydig Karakter, var der ingen anden Vej end Socialisme. Hvis den tekniske og økonomiske Udvikling var af den Karakter, at til sidst kunde een Mand eje hele Danmarks Jord, var der saa Mening i længere at tale om privat Ejendomsret? Det var jo netop noget saadant, den tekniske Udvikling var inde i. Men den tekniske og økonomiske Udvikling — og det er derfor, jeg siger, jeg kan godt forstaa, at Socialdemokraterne ikke mere er Socialister i strikte Forstand — er dobbelttydig, for samtidig med at Koncentrationen af Storbedrifterne og Kapitalkoncentrationen finder Sted, har der fundet og finder der ikke bare paa social Indikation, men ogsaa efter det økonomiske Hensyn en anden Udvikling Sted baade i Haandværk,

Industri og Landbrug. Det er det velsignelsesrige; i hvert Fald ud fra et konservativt Synspunkt, der mener, at det er bedst for et Menneske at have sin egen Bedrift, det er lykkeligst, er der noget velsignelsesrigt i, at den tekniske Udvikling gennem Elektromotorer baade i Haandværk og Smaaindustri har gjort det muligt at have sin egen Bedrift, at man ikke skal være fordømt til at se Udviklingen som en eneste Storbedrift, hvor der sidder nogle Herrer i Toppen, og saa er alle andre bare Slaver.

For Landbrugets Vedkommende har man direkte set en anden Udvikling, og vi har direkte set det danske Socialdemokrati velsigne en anden Udvikling, nemlig Udviklingen bort fra den store Bedrift, den koncentrerede Bedrift, og hen til den lille, selvstændigt ejede Bedrift, saa derfor er der en vis Mening i det, naar jeg siger, at det Socialdemokrati, som jeg kender noget til, kan ikke have meget strikte Socialisme i sig mere. Det er et Socialdemokrati, og derfor mener det, at Økonomien ogsaa skal undergives sociale Hensyn. Deri er vi ikke uenige med dem. Vi mener bare — og det er egentlig Forskellen, men den er ogsaa afgørende; den er saa afgørende, at man naturligvis kan komme til at slaas i Politik og om Regeringsmagt —, at vi skal lægge Forholdene saadan til Rette, at de fleste mulige baade i Handel, Haandværk og Landbrug kan faa egen Bedrift, fordi det mener vi er det lykkeligste. Privatejet er det lykkeligste. Dette, om jeg saa maa sige, at staa inde personligt økonomisk ansvarlig for sit Livsværk, det er det lykkeligste, enten det er en lille eller en stor Gerning, man har. Det synes vi, hele Udstykningsbevægelsen har været et levende Vidnesbyrd om.

Altsaa baade af specielle Grunde, som jeg her har nævnt, og af generelle Grunde mener jeg, at dette Problem er modent til at tages op til en fordomsfri Behandling, og der er Grund til at begynde der, hvor alle erkender, der er et Problem i Dag, der skal løses: Problemet om Landarbejdernes Vilkaar baade lønmæssigt og med Hensyn til den Grad af Tryghed, hans Tilværelse yder ham.

Vesterager: Der er nu gaaget et godt Stykke Tid siden vi fik Finanslovsforslaget forelagt, og Trontalen, som jo danner Grundlaget for den almindelige politiske Diskussion, er ogsaa blevet nogenlunde lagret. Der vil maaske derfor være god Grund til at gaa nogenlunde let hen over dette Dokument, og saa tage Sagerne, som